

12.Sınıf Osmanlı Türkçesi Kazanım Listesi ve Açıklamaları

12.1. OSMANLI TÜRKÇESİNİN MEDENİYETİMİZDEKİ İZLERİ

12.1.1. Kültür ve Medeniyetimizde Osmanlı Türkçesinin Yeri

12.1.1.1. Kültür ve medeniyetimizin oluşumunda Osmanlı Türkçesinin rolünü açıklar.

- Osmanlı Türkçesinin bir medeniyet dili olduğu vurgulanmalıdır.
- Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserlerin kültür ve medeniyetimiz açısından önemine değinilmelidir.
- Alanında söz sahibi aydınların Osmanlı Türkçesi hakkındaki görüşlerine yer verilmelidir.

12.1.2. Arşiv ve Kütüphanelerde Osmanlı Türkçesi

12.1.2.1. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserlerin yer aldığı önemli arşiv ve kütüphaneleri tanır.

- Arşiv, kütüphane ve benzeri yerlerde bulunan Osmanlı Türkçesiyle yazılmış kültür varlıklarının korunması ve sahiplenilmesi gerektiği vurgulanmalıdır.

12.1.3. Hat Sanatı

12.1.3.1. Hat sanatının tarihî gelişimini açıklar.

- Hat sanatının tarihçesi, gelişimi ayrıntıya girilmeden aktarılmalıdır.

12.1.3.2. Hat sanatında kullanılan malzemeleri açıklar.

- Kalem, divit, hokka, kâğıt vb. hat malzemeleri hakkında bilgi verilmelidir.

12.1.3.3. Hat sanatının kültür ve medeniyetimizdeki önemini açıklar.

12.1.3.4. Türk Hat Sanatının önemli isimlerini tanır.

- Şeyh Hamdullah, Ahmet Karahisari, Hattat Hafız Osman, Mustafa Rakım Efendi, Sami Efendi, Hamit Aytaç gibi önemli hat sanatçılarının kısa biyografilerine ve eserlerinden örneklerle yer verilmelidir.
- Verilen hat örneklerinde kullanılan dil, Türkçe olmalıdır. Ayet ve hadis örnekleri özgün diliyle verilebilir.

12.2. HAT ÇEŞİTLERİ, ÇEVİRİ YAZI SİSTEMİ VE HARFLERİN SAYI DEĞERLERİ (EBCET)

12.2.1. Hat Çeşitleri (Nesih, Rika, Sülüs, Talik, Kûfi, Divani)

12.2.1.1. Hat çeşitlerini ayırt eder.

- Alfabenin bütün harflerini gösterecek şekilde seçilen kelime ve cümleler farklı hatlarla yazılmalı; öğrencilerin mukayese yaparak nesih, rika, sülüs, talik, kûfi, divani yazıları ayırt etmelerine imkân tanınmalıdır.
- Diğer hat çeşitlerinin de isimleriyle birlikte gösterildiği bir tabloya yer verilmelidir.

12.2.1.2. Hat sanatının estetik boyutunu açıklar.

- Hat sanatından seçkin örneklerle yer verilerek bunların estetik yönlerine (yazılan sözün güzelliği, harflerin dizilişi ve uyumu, istif, derinlik, zarafet, renklerin uyumu vb.) ilişkin görüş bildirmeleri sağlanmalıdır.

12.2.2. Çeviri Yazı Sistemi (Transkripsiyon Alfabeti)

12.2.2.1. Çeviri yazı sistemini tanıtır.

- Çeviri yazı sisteminin daha çok akademik çalışmalarda kullanıldığı belirtilmelidir.
- Çeviri yazıya aktarılacak üzere Osmanlı Türkçesiyle yazılmış örnek metinler verilmelidir.
- Çeviri yazı sistemindeki işaretlemelerde farklılıklar olabileceği belirtilmelidir.

12.2.3. Harflerin Sayı Değerleri (Ebcet)

12.2.3.1. Osmanlı Türkçesi alfabesindeki her harfin bir rakam karşılığı olduğunu kavrar.

- Harflerin sayı değerlerinin tarih belirtmek için kullanıldığı örneklerle açıklanmalıdır.

12.3. TÜRKÇELEŞMİŞ ARAPÇA VE FARŞÇA KELİMELEİN OKUNUŞU

Ünite konularının işlenişinde;

- Örnek kelimeler verilirken tablolardan yararlanılmalı,
- Arapça ve Farsça asıllı kelimelerin geçtiği örnek cümlelere yer verilmeli,
- Arapça ve Farsça asıllı kelimelerle ilgili lügat çalışması yaptırılmalıdır.

12.3.1. Osmanlı Türkçesinde Arapça Asıllı İsimler

12.3.1.1. Osmanlı Türkçesinde Arapça asıllı camit ve müştak isimlerin kullanıldığını kavrar.

12.3.1.2. Arapça asıllı camit isim örneklerini okur.

12.3.1.3. Arapça asıllı müştak isim örneklerini vezinlerine dikkat ederek okur.

- Konu, kavramsal bir yaklaşımla ele alınmamalı; vezinlerin sadece okuma ve anlamlandırmaya katkısı üzerinde durulmalıdır.
- Müştak isimlerden ism-i fail ve ism-i mefulün 11. sınıf düzeyinde verildiği dikkate alınarak diğer müştak isimler okutulmalıdır.

12.3.2. Farsça Asıllı Zarflar ve Birleşik Kelimeler

12.3.2.1. Osmanlı Türkçesinde kullanılan Farsça asıllı zarfları ve birleşik kelimeleri tanıtır.

12.3.2.2. Farsça asıllı zarfları ve birleşik kelimeleri okur.

12.4. TAKVİM BİLGİSİ, SAYILAR, KALIPLAŞMIŞ İFADELER

12.4.1. Osmanlı Türkçesinde Sayılar ile Gün ve Ay Adları

12.4.1.1. Osmanlı Türkçesinde kullanılan Arapça ve Farsça sayı adlarını okur.

- Arapça ve Farsça sayılar verilirken Türkçe sayı adları da verilmelidir.
- Sayı adları verilirken tablolardan yararlanılmalıdır.
- Yaygın kullanılan sayı adlarının geçtiği örnek cümlelere yer verilmelidir.

12.4.1.2. Osmanlı Türkçesinde kullanılan Arapça ve Farsça gün adlarını okur.

- Arapça ve Farsça gün adları verilirken Türkçe gün adları da verilmelidir.

- Gün adları verilirken tablolardan yararlanılmalıdır.
- Yaygın kullanılan gün adlarının geçtiği örnek cümlelere yer verilmelidir.

12.4.1.3. Osmanlı Türkçesinde kullanılan Arapça ay adlarını okur.

- Ay adları verilirken tablolardan yararlanılmalıdır.
- Ay adlarının geçtiği örnek cümlelere yer verilmelidir.

12.4.2. Arapça ve Farsça Kalıplaşmış İfadeler

12.4.2.1. Osmanlı Türkçesinde kullanılan Arapça ve Farsça kalıplaşmış ifadeleri okur.

- Yaygın kullanılan Arapça ve Farsça kalıplaşmış ifadeler seçilmelidir.
- Arapça ve Farsça kalıplaşmış ifadelerin geçtiği örnek cümlelere yer verilmelidir.

12.4.3. Hicri ve Rumi Takvim

12.4.3.1. Hicri ve Rumi takvim sistemlerini tanır.

- Teşrinievvel, teşrinisani, kânunuevvel ve kânunusani aylarının Rumi takvimin ayları olduğuna değinilmelidir.

12.4.3.2. Rumi, miladi, hicri yılları birbirine dönüştürür.

- Önemli olayların (Osmanlı Devleti'nin kuruluşu, İstanbul'un fethi, Cumhuriyet'in ilanı vb.) hicri veya Rumi tarihleri verilmeli ve bu tarihlerin yıl olarak miladiye dönüştürülmesi istenmelidir.
- Miladi yıllar verilmeli (içinde bulunulan yıl, öğrencilerin kendi doğum tarihleri, Çanakkale Zaferi'nin kazanıldığı yıl vb.) ve bu yılların hicri veya Rumi yıllara dönüştürülmesi sağlanmalıdır.

12.5. OSMANLI TÜRKÇESİYLE YAZILMIŞ ESERLER VE HAT SANATI ÖRNEKLERİ

Ünite konuları işlenirken;

- Osmanlı Türkçesi ile yazılmış örneklerin zorluk derecesi, seviyeye uygunluğu ve hattı göz önünde bulundurularak yeni Türk alfabesine aktarılmış biçimlerine yer verilmeli,
- Farklı okuma (sesli, sessiz, paylaşarak okuma vb.) ve dinleme-izleme (katılımsız, eleştirel, seçici dinlenme vb.) teknikleri kullanılmalı,
- Örnek eserler verilirken hat çeşitliliği sağlanmalıdır.

12.5.1. Osmanlı Türkçesinde Matbu ve Yazma Eserler

12.5.1.1. Yazma eserlerin şekil özelliklerini açıklar.

12.5.1.2. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış yazma eser örneklerini okur.

12.5.1.3. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış matbu eser örneklerini okur.

- Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserlere ilgiyi artırmak ve öğrencilerde bu eserleri okumaya istek uyandırmak amacıyla millî ve manevi değerleri içeren müstakil eserler okunmasına ilişkin yönlendirmeler yapılmalıdır.

12.5.1.4. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinleri içerik bakımından değerlendirir.

- Okunan metinleri anlamaya yönelik (metnin konusunu, ana fikrini, metindeki yardımcı fikirleri, içerdiği kültürel öğeleri ve değerleri bulma vb.) çalışmalara yer verilmelidir.

12.5.1.5. Metinlerde sözü edilen değerleri, yaşadığı toplumun değerleriyle karşılaştırır.

12.5.1.6. Anlamalarını bilmediği kelimeleri Osmanlı Türkçesi lügatinden bulur.

- Söz varlığını geliştirmek amacıyla Osmanlı Türkçesi lügati kullanma becerisini kazandırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

12.5.1.7. Metinlerdeki Arapça ve Farsça asıllı dil öğelerini belirler.

12.5.1.8. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinleri okumaya istek duyar.

- Öğrenciler, Osmanlı Türkçesiyle yazılmış müstakil eserler bulmaları, bu eserleri okuyup tanıtmaları ve söz konusu eserlerden bazı bölümler seçip sınıfta okumaları konusunda teşvik edilmelidir.

12.5.2. Osmanlı Türkçesinde Resmî Belgeler

12.5.2.1. Osmanlı Türkçesi ile yazılmış resmî belgelerin genel özelliklerini açıklar.

12.5.2.2. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış resmî belge türlerini ayırt eder.

- Resmî belgeler ferman, buyruldu, mektup, tapu senedi, arzuhal, vakfiye ve fetva ile sınırlandırılmalıdır.

12.5.2.3. Osmanlı Türkçesi ile yazılmış resmî belgeleri okur.

- Seviyeye uygun, dil yönüyle sade ve anlaşılması kolay belge örnekleri tercih edilmelidir.
- Belgelerin, yeni Türk alfabesine aktarılmış biçimleriyle karşılaştırılarak okunması sağlanmalıdır.

12.5.3. Levha, Kitabe ve Hat Sanatının Diğer Örnekleri

12.5.3.1. Nesih, rika, sülüs, talik, kûfi, divani hatların kullanıldığı yerleri açıklar.

- Nesih, rika, sülüs, talik, kûfi, divani hatlar kısaca tanıtılmalı ve bu hatların kullanıldığı eser ve alanlar ayrıntıya girilmeden verilmelidir.
- Siyakat hattı örneğine yer verilmeli ve bu hattın kullanım alanıyla ilgili açıklama yapılmalıdır.

12.5.3.2. Levha, kitabe ve diğer hat örneklerini ayırt eder.

- Öğrenciler, sanal ortamda levha, kitabe ve diğer hat örnekleriyle bir koleksiyon oluşturmaları konusunda teşvik edilmelidir.

12.5.3.3. Levha, kitabe ve diğer hat örneklerini okur.

- Seviyeye uygun, dil yönüyle sade ve anlaşılması kolay levha, kitabe ve diğer hat örnekleri tercih edilmelidir.
- Levha, kitabe ve diğer hat örneklerinin yeni Türk alfabesine aktarılmış biçimleriyle karşılaştırılarak okunması sağlanmalıdır.

12.6. RİKA HATTIYLA OSMANLI TÜRKÇESİ YAZMA

12.6.1. El Yazısıyla Kelime ve Cümle Yazma

12.6.1.1. Konuşma dilindeki kelimeleri ve kısa cümleleri rika hattıyla yazar.

12.6.2. El Yazısıyla Metin Yazma

12.6.2.1. Kısa ve basit metinleri rika hattıyla yazar.

- Türk edebiyatının seçkin eserlerinden alınmış kısa paragraflar yazdırılmalıdır.
- Öğrenciler, Osmanlı Türkçesi alfabesiyle özlü sözler defteri tutmaları konusunda teşvik edilmelidir.

12.6.2.2. Osmanlı Türkçesiyle yazmaya istek duyar.

- Öğrencilerin Osmanlı Türkçesiyle paragraf yazmaları teşvik edilmeli ve yazdıklarını sınıfta paylaşımları sağlanmalıdır.